

«Διαδικτυακή συνεργασία - Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε»: ένα διαδικτυακό εκπαιδευτικό κοινωνικό δίκτυο

Μαρία Κασκαντάμη, Νίκος Καλογερόπουλος
mkaskant@sch.gr , kalogeropnick@yahoo.gr
Εκπαιδευτικοί

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται η ανάπτυξη του διαδικτυακού εκπαιδευτικού κοινωνικού δικτύου «Διαδικτυακή συνεργασία - Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε» κατά την υλοποίηση δύο πολιτιστικών προγραμμάτων στο 1^ο Γυμνάσιο Βούλας Αττικής το σχολικό έτος 2009-2010. Παρουσιάζεται η έννοια των κοινωνικών δικτύων, η σχέση των εφήβων με τα κοινωνικά δίκτυα, καθώς και η ένταξη των κοινωνικών δικτύων στην εκπαιδευτική διαδικασία με βάση τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κοινωνικού δικτύου καθώς και τα στάδια ανάπτυξής του. Τέλος, παρατίθενται στοιχεία μιας πρώτης αξιολόγησης της δραστηριότητας με έμφαση στη συμμετοχικότητα των μαθητών στο κοινωνικό δίκτυο.

Λέξεις κλειδιά: διαδικτυακή κοινωνική δικτύωση, διαδικτυακό εκπαιδευτικό κοινωνικό δίκτυο

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο της αξιοποίησης των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση σχεδιάζονται διδακτικές παρεμβάσεις κατά τις οποίες αξιοποιούνται δυνατότητες της δεύτερης γενιάς του Διαδικτύου, του Web 2.0, όπως ιστολόγια (blogs) (Κασκαντάμη & Καλογερόπουλος, 2009), wikis (Βιβίτσου κ.α., 2009) και τελευταία τα κοινωνικά δίκτυα (Γλέζου κ.α., 2010). Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η ανάπτυξη του διαδικτυακού εκπαιδευτικού κοινωνικού δικτύου (ΔΕΚΔ) «Διαδικτυακή συνεργασία - Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε» (<http://1gymvoulas.ning.com>) κατά την υλοποίηση δύο πολιτιστικών προγραμμάτων στο 1^ο Γυμνάσιο Βούλας Αττικής το σχολικό έτος 2009-2010.

Κοινωνικά δίκτυα - Έφηβοι και κοινωνικά δίκτυα

Ως περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης ορίζονται οι διαδικτυακές υπηρεσίες που επιτρέπουν στους χρήστες να διαμορφώσουν το εικονικό προφίλ τους, δημόσιο ή μη, μέσα σ' ένα οριοθετημένο σύστημα, να δημιουργήσουν δίκτυο επαφών-φίλων (οι φίλοι μπορεί να είναι πραγματικοί off line φίλοι ή άνθρωποι που έχουν συναντήσει μόνον on line και με τους οποίους δεν έχουν άλλους δεσμούς) και να έχουν πρόσβαση στα προφίλ των επαφών τους και άλλων μελών του συστήματος. Οι χρήστες μπορούν επίσης να σχεδιάσουν την εμφάνιση της ιστοσελίδας τους και να προσθέσουν υλικό όπως φωτογραφίες, βίντεο κλιπς και αρχεία μουσικής.

Στις μέρες μας πολυάριθμοι έφηβοι αποτελούν μέλη κοινωνικών δικτύων όπως το Facebook, το MySpace, το hi5. Η Boyd (2007) ανέδειξε τη σημασία της συμμετοχής στα κοινωνικά δίκτυα για τη διαμόρφωση της ταυτότητας των νέων: οι νέοι κρίνονται από τους συνομιλήκους τους και αντλούν σημαίνουσες γι' αυτούς πληροφορίες. Επιπλέον, οι νέοι που

συμμετέχουν στα κοινωνικά δίκτυα περιγράφουν συναισθηματικά οφέλη: νιώθουν ότι αποτελούν μέρος ενός συνόλου και τυγχάνουν της προσοχής των άλλων (Office of Communications, 2008). Έρευνα της National School Boards Association (2007) στην Αμερική κατέδειξε ότι το 96% των εφήβων που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο έχουν χρησιμοποιήσει κάποια μορφή διαδικτυακής κοινωνικής τεχνολογίας όπως η σύγχρονη συνομιλία, το ιστολόγιο ή τα κοινωνικά δίκτυα ή άλλες ανάλογες υπηρεσίες σχεδιασμένες για παιδιά.

Κοινωνικά δίκτυα στην Εκπαίδευση

Τα τελευταία χρόνια η χρήση διαδικτυακών υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης στο χώρο της εκπαίδευσης αποτελεί μία ιδιαίτερα δημοφιλή τάση διεθνώς. Σύγχρονες έρευνες καταδεικνύουν την ολοένα αυξανόμενη αξιοποίηση της κοινωνικής δικτύωσης στη διδασκαλία και τη μάθηση και στη χώρα μας [Ενδεικτικά παραδείγματα ΔΕΚΔ αποτελούν «Η Logo στην εκπαίδευση: Μια κοινότητα πρακτικής και μάθησης» (<http://logogreekworld.ning.com>) καθώς και το «Διδάσκοντας Φυσικές Επιστήμες» (<http://scienceteachersnet.ning.com>)]. Η αξιοποίηση των διαδικτυακών περιβαλλόντων του Web 2.0 στην Εκπαίδευση συμβαδίζει με τις αρχές που διέπουν τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης. Σύμφωνα με τον εποικοδομητισμό του J. Piaget, ο μαθητής μαθαίνει σε ένα περιβάλλον πλούσιο σε εξωτερικά ερεθίσματα, το οποίο του δίνει τη δυνατότητα να αλληλεπιδρά μαζί του, καθώς ο ίδιος κατασκευάζει με ενεργητικό τρόπο τη γνώση στις διάφορες φάσεις εξέλιξής του. Σύμφωνα με τις κοινωνιοπολιτισμικές θεωρήσεις, η μάθηση συντελείται μέσα σε συγκεκριμένα πολιτισμικά πλαίσια και ουσιαστικά δημιουργείται από την αλληλεπίδραση του ατόμου με άλλα άτομα, σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις και μέσω της υλοποίησης συνεργατικών δραστηριοτήτων. Τα διαδικτυακά περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης ενσωματώνουν πλήθος δυνατοτήτων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας των μαθητών: υποστηρίζουν την ανταλλαγή ιδεών, τη συνεργασία για παραγωγή κοινού έργου, την οικοδόμηση περιεχομένου, την έκφραση μέσω πολυτροπικών κειμένων. Παράλληλα, παρέχουν τη δυνατότητα επέκτασης του φυσικού χώρου και χρόνου της σχολικής τάξης, δημιουργώντας ένα διαφορετικό - συμπληρωματικό μαθησιακό πλαίσιο γύρω από την τάξη και έξω από αυτήν (Roschelle & Pea, 2002).

ΔΕΚΔ «Διαδικτυακή συνεργασία - Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε»

Με στόχο τη μελέτη περίπτωσης αξιοποίησης δυνατοτήτων των διαδικτυακών κοινωνικών δικτύων, αναπτύχθηκε το ΔΕΚΔ «Διαδικτυακή συνεργασία: Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε» (<http://1gymvoulas.ning.com>). Στο πλαίσιο του «συνδέθηκαν» 5 εκπαιδευτικοί και 49 μαθητές του 1^{ου} Γυμνασίου Βούλας Αττικής το σχολικό έτος 2009-2010 κατά την υλοποίηση δύο πολιτιστικών προγραμμάτων με θέμα τον Παροικιακό Ελληνισμό της Βόρειας Ιταλίας και την Ιταλική Αναγέννηση. Για την υλοποίησή τους συνεργάστηκαν οι εκπαιδευτικοί: Γεώργιος Χρήστου, Φιλολόγος, Βλάχου Μαρίνα, καθηγήτρια Γερμανικής Γλώσσας, Κωστομοίρη Αικατερίνη, Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής και οι γράφοντες.

Χαρακτηριστικά και Διαδικασία ανάπτυξης του ΔΕΚΔ

Το εν λόγω ΔΕΚΔ ακολουθεί τα σύγχρονα πρότυπα διόρθωσης κοινωνικών δικτύων. Διακρίνονται τα εξής χαρακτηριστικά του: Μέλη: 54 μέλη με δυνατότητα διαμόρφωσης προσωπικής ιστοσελίδας, προφίλ, σύνδεσης με «φίλους»/Ομάδες: 4 ομάδες διακριτές με βάση το θέμα της εργασίας - δυνατότητα συμμετοχής σε συζητήσεις των μελών της ομάδας,

δημοσίευση κειμένου, ανάρτηση αρχείων, σχολιασμός στον πίνακα σχολίων/Φωτογραφίες/Βίντεο: δυνατότητα ανάρτησης οπτικοακουστικού υλικού/Επικοινωνία: υπηρεσία σύγχρονης συνομιλίας (chat), υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, συζητήσεις (φόρα), σχολιασμός καταχωρήσεων μέσω του πίνακα σχολίων/Πλαίσια κειμένου: αξιοποίηση από την ομάδα των εκπαιδευτικών, αλλά και από τους μαθητές.

Το εν λόγω ΔΕΚΔ δημιουργήθηκε στη διαδικτυακή πλατφόρμα Ning (<http://www.ning.com>) το Νοέμβριο του 2009. Πρόκειται για ένα κλειστό δίκτυο στο οποίο τα μέλη εγγράφονται κατόπιν πρόσκλησης. Καθώς ο σκοπός της δημιουργίας του ήταν η οργάνωση και διαχείριση ενός κοινού project, τα μέλη χωρίστηκαν σε ομάδες με βάση το θέμα τη εργασίας τους, συζητήσαν στο φόρουμ της ομάδας με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης της εργασίας, αλλά και στο χώρο της σύγχρονης συνομιλίας με όλα τα μέλη του δικτύου. Δημοσίευσαν τις εργασίες τους στο φόρουμ κάθε ομάδας, όπου δημοσιεύθηκε και η σχολιασμένη από τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό εργασία. Παράλληλα στην αρχική σελίδα δημοσιεύονταν ανακοινώσεις αναφορικά με τον τρόπο υλοποίησης των εργασιών, αλλά και ενημέρωσης για τους μαθητές και τους γονείς τους. Τον Απρίλιο πραγματοποιήθηκε εκδρομή στην Ιταλία, κατά την οποία οι μαθητές είδαν από κοντά όσα μελέτησαν στις εργασίες τους. Στη συνέχεια δημοσίευσαν στην Αρχική Σελίδα άλμπουμ φωτογραφιών και βίντεο από την εκδρομή στην Ιταλία με σχολιασμό του υλικού.

Κριτική προσέγγιση

Κατά τη φάση της συγγραφής της παρούσας εργασίας η ανάπτυξη του εν λόγω ΔΕΚΔ είναι σε εξέλιξη. Η ως τώρα παρατήρηση της δραστηριοποίησης των μαθητών στο πλαίσιο του δικτύου επιτρέπει να διατυπωθούν τα εξής: Η συμμετοχή σε ένα κοινωνικό δίκτυο φαίνεται να αναδεικνύεται σε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα δραστηριότητα για τους μαθητές. Οι μαθητές στην πλειοψηφία τους δραστηριοποιήθηκαν με αφορμή το γεγονός ότι υπάρχει ένας χώρος συνάντησης και συνεργασίας με τους συμμαθητές και τους καθηγητές τους, έξω από τις καθιερωμένες συναντήσεις στο φυσικό χώρο του σχολείου, γεγονός ιδιαίτερα ενδιαφέρον, όπως οι ίδιοι δήλωσαν. Η εμπλοκή τους στο εν λόγω κοινωνικό δίκτυο συμβάδιζε με τη γενικότερη ενασχόλησή τους με το Διαδίκτυο.

Στο πλαίσιο του ΔΕΚΔ οι πιο έμπειροι ως προς τη χρήση του Διαδικτύου μαθητές επιλέχτηκαν ως αρχηγοί των ομάδων και λειτούργησαν ως συνεργάτες των εκπαιδευτικών, δίνοντας συμβουλές στους συμμαθητές τους, είτε κατά την υλοποίηση των εργασιών είτε κατά την κατασκευή των προσωπικών σελίδων των μαθητών. Έτσι οι μαθητές αλληλοϋποστηρίχτηκαν, έμαθαν ρωτώντας ο ένας τον άλλο, και μέσα από την αλληλεπίδραση του ατομικού με το συλλογικό στοιχείο αναπτύχθηκε η κοινωνικότητά τους. Μέσα από τη συνάντηση στο ΔΕΚΔ, καθηγητές και μαθητές γνωρίστηκαν καλύτερα, αντάλλαξαν ιδέες και απόψεις, συζητήσαν προβλήματα.

Οι εκπαιδευτικοί μέσα από τη συνεργασία αυτή ανακάλυψαν μαθητές με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, που δεν είχαν τη δυνατότητα να εντοπίσουν στη σχολική τάξη και τα οποία οι μαθητές ήθελαν να μοιραστούν με τους άλλους. Οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας είχαν συμβουλευτικό χαρακτήρα, αφήνοντας την πρωτοβουλία στους μαθητές. Μέσα από τη δημιουργία της σελίδας τους οι μαθητές επιχείρησαν να δώσουν προσωπικό νόημα στη συμμετοχή τους στο κοινωνικό δίκτυο. Αξιοποίησαν πολλαπλές μορφές έκφρασης και ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στις προκλήσεις για ελεύθερη έκφραση. Τέλος, προσθέτοντας φωτογραφίες και βίντεο από την εκδρομή τους στην Ιταλία, άνοιξαν «ένα παράθυρο» στις δραστηριότητές τους για τους γονείς τους, που επισκέπτονταν το κοινωνικό δίκτυο.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα εισήγηση περιγράφεται η ανάπτυξη ενός ΔΕΚΔ στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Η αξιοποίηση του ΔΕΚΔ βασίστηκε στο γεγονός ότι τα ΔΕΚΔ ενσωματώνουν πλήθος δυνατοτήτων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας των μαθητών, και παράλληλα συνάδουν με την ευρύτητα διαδεδομένη τάση των σημερινών νέων να αποτελούν μέλη κοινωνικών δικτύων. Η γενικότερη δραστηριοποίηση των μαθητών στο εν λόγω ΔΕΚΔ φαίνεται να αναδεικνύει το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα κοινωνικά δίκτυα στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από κατάλληλα σχεδιασμένες διδακτικές παρεμβάσεις. Περαιτέρω έρευνες θα καταδείξουν τα ειδικότερα οφέλη για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.

Αναφορές

- Boyd, D. (2007). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. In D. Buckingham (ed.), *MacArthur Foundation series on digital learning - youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Office of Communications (2008). *Social networking: A quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviours and use*. Retrieved 29 March 2010 from http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/socialnetworking/report.pdf
- National School Boards Association (2007). *Creating and connecting: Research and guidelines on online social-and educational-networking*. Alexandria, VA: National School Boards Association. Retrieved 29 March 2010 from <http://www.nsba.org/site/docs/41400/41340.pdf>
- Βιβίτσου, Μ., Κονετάς, Δ., Γκίκας, Α., & Κωτούλας, Β. (2009). Από την κοινωνική δικτύωση στη διαδικτυακή συνεργατική μάθηση στο Γυμνάσιο: Μια μελέτη περίπτωσης. *Πρακτικά 1^ο Συνεδρίου Επιστημών της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών (υπό έκδοση).
- Γλέζου, Κ., Γρηγοριάδου, Μ., & Κωνσταντίνου, Ν. (2010). Αξιοποίηση διαδικτυακών υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης στην ελληνική εκπαίδευση. Στο Μ. Γρηγοριάδου (επιμ.), *Πρακτικά 5^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτική της Πληροφορικής* (σ. 375-384), Αθήνα.
- Κασκαντάμη, Μ., & Καλογερόπουλος, Ν. (2009). Στα ίχνη του Ελληνορωμαϊκού Πολιτισμού: Ένα ιστολόγιο για την επίδραση του Ελληνικού Πολιτισμού στη διαμόρφωση του Ελληνορωμαϊκού Πολιτισμού. Στο Ν. Τζιμόπουλος & Α. Πόρποδα (επιμ.), *Πρακτικά 5^ο Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ, Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη* (σ. 318-322), Σύρος.